

Sluttelig foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om husholdningsskoler og husholdningsseminarier m. m.

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret fra 1. april 1962 til 31. marts 1963.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 137) findes i tidenden sp. 4999, finansudvalgets betænkning i tillæg D. sp. 5105).

Der var stillet 607 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Kaj Andresen: I overensstemmelse med de seneste års praksis er tillægsbevillingslovforslaget med tilhørende ændringsforslag udarbejdet på en sådan måde, at det ikke er muligt ved en sammenlægning med finanslovens tal at nå frem til det forventede regnskabsresultat. En lang række reguleringer af udgiftsposter optages ikke på tillægsbevillingsloven. Det gælder især i tilfælde, hvor udgifterne er følgen af gældende lov, som f. eks. regulering af tjenestemandslønninger efter pristalsbestemmelser eller forhøjelse af honorartilægsprocenten. På samme måde optages tilskud og refusioner i henhold til gældende lov ikke på forslaget. For indtægternes

vedkommende er det således, at afvigelse, der finder sted inden for det i finansloven forudsatte grundlag, ikke opføres i tillægsbevillingsloven. Man vil derfor ikke via tillægsbevillingslovforslaget, som det nu foreligger, kunne vurdere omfanget af udgifter og indtægter for finansåret 1962-63. Her må man søge hen til den økonomiske oversigt, hvor der endda kun er tale om et skøn.

Gennemgangen af tillægsbevillingslovforslaget og ændringsforslagene hertil giver derfor ikke finansudvalget større mulighed for en samlet vurdering af finansåret; man må indskrænke sig til en registrering af en række allerede afholdte udgifter, hvoraf størstedelen enten er genbevillinger eller henhører under aktstykker vedrørende bevillinger, som finansudvalget i årets løb har tiltrådt.

Der findes dog en del anmodninger om nybevillinger, selv om det er forholdsvis få. Det ville være en lettelse i finansudvalgets arbejde med de mange paragraffer i lovforslaget og de over 600 ændringsforslag, om det ved ændringsforslagenes udarbejdelse og af deres opstilling kunne fremgå, hvorvidt det drejer sig om en ny bevilling eller det blot er registrering af en allerede bevilget post. Jeg henstiller, at dette overvejes.

På baggrund af de drøftelser, der for tiden foregår omkring folketingets bevillingspraksis og om overholdelse af grundlovens § 46, stk. 2, vil jeg gøre den bemærkning, at vi netop, hvad angår tillægsbevillingsloven — og også ved denne behandling — står over for dette problem, idet der her i flere tilfælde må efterbevilges udgifter, som allerede er afholdt. I forbindelse med sådanne poster har spørgsmålet også været drøftet i finansudvalget. Det må vel være muligt at finde frem til en praksis, som sikrer folketingets bevillingsret, uden at sagerne administrativt går i stå. Jeg forstår, at man i forbindelse med behandlingen af statsrevisorernes betænkning vil lade spørgsmålet så grundigt undersøge, at folketinget får materiale til fastlæggelse af en endelig praksis, og det må vist anses for påkrævet.

De ændringsforslag, som foreligger her til anden behandling, betyder i forhold til det oprindelige tillægsbevillingslovforslag

[Kaj Andresen.]

slags udgifter på ca. 195 mill. kr. en merudgift på ca. 65 mill. kr. eller i alt en samlet udgift på ca. 260 mill. kr.

De 65 mill. kr. siger, som jeg allerede har nævnt, ikke ret meget; men jeg kan gøre opmærksom på, at der under den kgl. grønlandske handel er optaget merudgifter på ca. 28 mill. kr. til forsyningstjeneste, til indkøb og behandling af grønlandske produkter, til den grønlandske salgsorganisation og til rederi og luftfart, men at denne merudgift mere er af formel karakter, da betydelige merindtægter følger af merudgifterne og indtægter ikke opføres. Det samme gælder en merudgift under ministeriet for Grønland på 13 mill. kr., som vil modsvares af indtægter under GTOs virksomhed.

Indenrigsministeriet har en merudgift på 3,6 mill. kr., hvoraf de 3,2 mill. kr. er tilskud til kræftens bekæmpelse. En anden større merudgift er forsvarministeriets 7,9 mill. kr., men den vil blive modsvaret af besparelser på andre konti.

Endelig kan jeg nævne, at anlægsudgifterne stiger med 4,9 mill. kr. Tallet fremkommer dels ved merudgifter under den kgl. grønlandske handel på 7,9 mill. kr., Grønlandsministeriet 1 mill. kr. og forsvarsministeriet 8,5 mill. kr., dels ved besparelser på statshavnene med 5,9 mill. kr., boligministeriet 3,5 mill. kr., statens lufthavne 1,9 mill. kr. og Risø 1,2 mill. kr.

Som det fremgår af betænkningen, er der enig tilslutning eller i hvert fald meget stor tilslutning til næsten alle de omtrent 600 ændringsforslag, som er stillet af ministrene.

Kun få ændringsforslag er stillet af oppositionspartierne. Her gælder det som sædvanlig, at socialistisk folkeparti ikke tiltræder noget forslag under de militære budgetter samt visse udgifter under indenrigsministeriet til sessioner og civilforsvar. Det skal jeg lade ligge. Der er heller ingen grund til at kommentere gengangerforslagene fra venstre eller fra venstre og de konservative om „Marienborg“, om erhvervsfonden og om den farmaceutiske højskole, som alle optrådte ved finanslovsforslagets behandling.

Tilbage bliver to ændringsforslag, nemlig nr. 436, hvor venstre og de konservative går imod en bevilling på ca. 94.000 kr. til projektering af en laboratoriefloj ved Dan-

marks lærerhøjskole, og nr. 507, hvor venstre og de konservative foreslår bortfald af en bevilling på 2.211.000 kr. til erhvervelse af „Skinnehavegård“ og „Hørhavegård“.

Det er mig egentlig uforståeligt, at venstre og de konservative efter den udførlige redegørelse, ministeren har givet for sagen i finansudvalget, og efter at kammeradvokatens undersøgelse og erklæring vedrørende sagen foreligger, går imod bevillingen til projektering ved lærerhøjskolen på de 94.000 kr. Der er i 1960 ved aktstykke nr. 508 givet bevilling på 240.000 kr. til projektering af en laboratoriebygning til fysik, kemi og matematik ved Danmarks lærerhøjskole.

Kun godt 36.000 kr. heraf er anvendt i finansårene 1960-61 og 1961-62, og der reterer altså godt 200.000 kr. Fredning af det oprindelig påtænkte byggeareal og en af udviklingen inden for uddannelsen følgende ændring af laboratoriets indretning har trukket sagen så længe ud, at man ved den tidligere bygningsinspektør Havnings afgang har fundet det rimeligt at overdrage arbejdet til hans efterfølger, Eske Kristensen. Det, undervisningsministeren nu søger, er restsummen af arkitekt Havnings honorar for udført arbejde, nemlig godt 40.000 kr., og et a conto-beløb på godt 50.000 kr. til ingeniørfirmaet for dettes arbejde. Honorarkravene er godkendt af boligministeriet. Efter anmodning har ministeren ladet kammeradvokaten foretage en undersøgelse af, hvorvidt der skulle være begået fejl, som kunne rejse tvivl om honorarkravenes berettigelse. Denne undersøgelse er foretaget med det resultat, at det er der ikke, og i en erklæring af 9. maj udtaler kammeradvokaten — jeg beder om tilladelse til et citat —:

„... efter min mening er der ingen tvivl om, at honorarkravene, ifald de indbringes for domstolene, vil blive taget til følge.“

Efter denne klare udtalelse og efter de øvrige oplysninger i sagen er der efter min opfattelse ikke skygge af grundlag for at nægte bevillingen. Tværtimod er der i dette tilfælde grund til at være tilfreds med, at ministeren, som jo havde sin bevilling på 240.000 kr., gennem det stillede ændringsforslag har redegjort udførligt for pengenes anvendelse.

[Kaj Andresen.]

Jeg anbefaler altså at stemme for ændringsforslag nr. 436.

Ændringsforslag nr. 507 er venstres og de konservatives forslag om, at bevillingen på 2,2 mill. kr. til erhvervelse af arealerne ved Tystrup-Bavelse bortfalder. Alle, der kender områderne omkring Tystrup-Bavelse, ved, hvilke naturværdier der er samlet her. Det er en af landets allersmukkeste egne. Skulle disse naturværdier sikres for befolkningen og ødelæggelse hindres, var det nødvendigt, at staten greb ind og gjorde det hurtigt. Der er mellem os og oppositionen ingen uenighed om, at de 2,2 mill. kr. var en høj pris for de to gårde, en pris, der jo skyldtes, at staten måtte betale for de oppustede værdier, som en påtænkt udstykning havde belagt dem med. Ved et efter vor mening nødvendigt køb sikrede man det offentlige områder, som nok i det lange løb vil vise sig — selv i dette tilfælde — at være pengene værd. Men det kan vel sige os et og andet om, hvor nødvendigt det er at få ændret § 22 i naturfredningsloven.

Jeg anbefaler at stemme imod venstres og de konservatives ændringsforslag nr. 507.

Af betænkningen fremgår det, at mindretallet, venstre og de konservative, vil beklage sig over, at udgiftsrammen på 8.540 mill. kr. og et kasseoverskud på 500 mill. kr. ikke er blevet overholdt i 1962-63. Herom vil jeg gerne gøre et par bemærkninger. Det er rigtigt, at udgiftsrammen var sat til 8.540 mill. kr. og kasseoverskuddet til 500 mill. kr. Det er også rigtigt, at regeringen kort tid efter forliget måtte gøre opmærksom på, at visse udgifter ikke var taget med ved rammens fastsættelse, og at en forskel i det økonomiske skøns og finanslovens opstilling var undgået opmærksomheden, således at der måtte ske en korrektion i rammen på ca. 70 mill. kr. Det er min opfattelse, at dette accepteredes af oppositionen.

Men det skal også understreges, at både den nuværende og den tidligere finansminister ved de løbende samråd om budgettets fastholdelse, samtidig med at de fastslog regeringens vilje til at overholde forligets ramme, hver gang gjorde opmærksom på den usikkerhed, som måtte præge skønnen over, hvad de lovbundne udgifter endeligt ville blive. Det er klart, at det ikke på for-

hånd er muligt at sige, hvad kommunerne skal have i refusion på sociale områder, til sygehuse o. s. v. Det var heller ikke muligt i sommeren 1962 at vide, hvad der skulle ydes i tilskud til lærerlønninger, så længe man ikke kendte det læste timetal.

De endelige resultater for året 1962-63 har vi endnu ikke, men efter den foreløbige opgørelse, som fremgår af den økonomiske oversigt, kan det allerede ses, at hverken udgiftsrammen eller kasseoverskuddet holder.

Ved forliget var beregnet et kasseoverskud på 500 mill. kr., dog således at øgede indtægter skulle forøge overskuddet tilsvarende. Da der efter oversigten er sket en forøgelse af statsindkomsterne med ca. 200 mill. kr., skulle kasseoverskuddet altså have været ca. 700 mill. kr. Imidlertid er der på kapitalbudgettet et minus på ca. 30 mill. kr. som følge af, at præmieobligationslånet kun har indbragt 65 mill. kr. i stedet for 100 mill. kr. Derefter skulle kasseoverskuddet være ca. 670 mill. kr., men det er efter den økonomiske oversigt kun 320 mill. kr., hvoraf følger, at udgifterne må være forøget med ca. 350 mill. kr. i forhold til forligsrammen.

Kan man derefter beskyldte regeringen for at have brudt forligsaftalen? Det mener jeg ikke man kan. Udgiftsstigningerne skyldes forhold af den art, som jeg før omtalte, og som ikke kunne forudses i sommeren 1962.

Fra det økonomiske sekretariat har finansudvalget modtaget en oversigt over de største af overskridelserne, så det ses, hvordan de fremkommer.

Heraf fremgår det, at kornordning og tilskud til afsætningsfremmende foranstaltninger for landbruget har kostet 475 mill. kr. mod forligets skøn på 450 mill. kr., altså 25 mill. kr. mere. Det skyldes, at statens salg af overskudskorn har givet et uventet stort tab.

Landbrugets amtskommunale grundskyld har kostet 43 mill. kr. i stedet for 16 mill. kr., en stigning på 27 mill. kr. Årsagen er her, at man mod tidligere forventning har anvendt en forrentningsprocent, hvori landbrugets indtægt ved statstilskud ikke indregnedes.

Sygehustilskuddet, som jo ikke kunne beregnes i foråret 1962, er blevet 35 mill. kr. større end ventet. Invalidepensionen, hvor

[Kaj Andresen.]

antallet af pensionister først kendes nu, er overskredet med 55 mill. kr., opdragelses-hjemmenes tilskud med 10 mill. kr. og uddannelsesområdet, hvor man heller ikke for snart et år siden vidste, hvor mange timer der ville blive læst i årets løb, tegner sig for en forøgelse på i alt 70 mill. kr. med 25 mill. kr. til lærerlønninger, 10 mill. kr. til de højere skoler, 10 mill. kr. til seminarierne og 25 mill. kr. til handelsskoler, tekniske skoler og teknika.

Det giver i alt 222 mill. kr. på alle disse lovbundne områder. Heri er ikke medregnet de før omtalte 70 mill. kr., hvoraf de 20 mill. kr. var omstillæg til folke- og invalidepensionister og 20 mill. kr. vejrefusioner.

Vi er dermed på disse forholdsvis få områder oppe på omtrent 300 mill. kr., og til hele det øvrige område er der et særdeles beskedent beløb til fordeling på alle andre poster.

Når forligsrammens udgiftspost blev fastsat til 8.540 mill. kr., har vel såvel regeringen som oppositionen ansvaret for dette beløb. Man nåede til dette beløb ved en fælles vurdering af, hvad der måtte være nødvendigt.

Regeringen har — og det har jo tydeligt kunne fornemmes i finansudvalgets arbejde — været særdeles påpassende og sat en hård bremse på udgiftsstigninger. Kun absolut påkrævede bevillingsansøgninger er nået igennem finansministeriets nåleøje til finansudvalget. Regeringen har ikke, hverken lovgivningsmæssigt eller administrativt, gennemført nye udgiftskrævende foranstaltninger i den forløbne tid, men den har naturligvis måttet administrere gældende love, selv om der måske her opstod overskridelser af de beregnede udgifter.

Man kan måske beklage, at en mere effektiv forhåndskontrol ikke er mulig; det ville være ønskeligt, om der kunne anlægges et mere nøjagtigt skøn over statens udgifter i en vis periode fremover. Måske kan man med nye metoder, bl. a. ved hjælp af data-

centralen, nå dertil, at sådanne udgifter, der vil blive påført staten gennem fremtidige refusioner, kan registreres på et tidligere tidspunkt, end det nu er tilfældet. Jeg har forstået, at finansministeren vil tilstræbe en sådan forbedring.

Nu må regering og opposition dele æren af forliget og dets forhåbentlig positive følger, men de to forligsparter må også have et fælles ansvar for, at der ad de lovbundne veje er gået beløb ud af statskassen, som man i sommeren 1962 ikke kunne forudse størrelsen af.

Hvis oppositionen reelt vil vurdere overskridelsernes oprindelse, er der for den efter min opfattelse ikke noget sagligt grundlag for at rette kritik mod regeringen, der netop har bestræbt sig på at overholde det indgåede forlig, og det kan da endelig heller ikke bestrides, at der, hvis man måler resultatet i statsfinanserne over kasseoverskuddet, er en forbedring fra det foregående år på ca. 800 mill. kr.

Jeg skal i øvrigt anbefale de af ministrene stillede og af hele udvalget eller dets flertal tiltrådte ændringsforslag og anbefale at stemme imod ændringsforslag stillet af forskellige mindretal.

Damsgaard: Ved gennemgang af betænkningen til tillægsbevillingslovforslaget med dens 607 ændringsforslag — det er mange, også for mange — mindes man i en række tilfælde om den kedelige og uheldige kendsgerning, at en del ændringsforslag dækker over større eller mindre beløb, som er brugt, men ikke i forvejen er bevilget. De ønskes bevilget nu, måneder efter at de er brugt. Det høje tings stillingtagen er dermed i virkeligheden ofte foregribet på en måde, som ikke kan undgå at præge respekten for folketingets bevillingsmyndighed, for uanset den stilling, folketinget måtte ønske at tage til de enkelte udgifter, er det klart, at de ikke kan gøres ugjorte.

Nu er jeg naturligvis fuldt ud klar over, at efterbevillinger ikke er noget nyt,

[Damsgaard.]

og helt kan de vel heller ikke undgås; men at disponere på forventet efterbevilling er i sig selv et betænkeligt forhold, der skal indskrænkes til det mindst mulige. Derfor har der da også til stadighed været diskussion om grænserne herfor, og især i det sidste års tid har udviklingen givet anledning til berettiget røre om sådanne ubevilgede udgifter. Vi har da også omkring dette års finanslov diskuteret spørgsmålet meget i finansudvalget sammen med den højtærede finansminister.

Når dette spørgsmål i særlig grad har trængt sig på i den senere tid, har det vel sin helt naturlige forklaring deri, at bevillings- og udgiftskontrollens svigten vel sjældent har stået klarere end netop omkring behandlingen af dette forslag til tillægsbevillingslov. Der havde vel i år været grund til at forvente ganske særlig tilbageholdenhed med ønsker om tillægsbevillinger. Jeg tænker her ikke alene på den udgiftsramme på 8.540 mill. kr., som aftaltes sidste år, men også på den kulegravning af statens budget, som førte frem til dette tal. Man kunne vel også have forventet, at den megen tale om den ærlige finanslov også havde sat sig spor i forslagene om tillægsbevilling. Jeg forstod da også, at det var med dybe og velmente beklagelser, at regeringen i efteråret anmodede finansudvalget om indforståelse med, at den aftalte udgiftsramme blev overskredet med ca. 70 mill. kr., og at man ved den lejlighed var meget ivrig efter at understrege, at godt og vel halvdelen af denne overskridelse var rent formel, fordi den blot skyldtes bogholderimæssige omposteringer.

Det er på hele denne baggrund, at regeringen nu præsenterer en budgetoverskridelse på yderligere godt 300 mill. kr. Jeg ser i den forbindelse helt bort fra de omkring 80 mill. kr., der i denne omgang forklares som bogholderimæssige omposteringer, og jeg ser også bort fra de ca. 70 mill. kr., som vi tidligere har drøftet. En sådan yderligere overskridelse på godt 300 mill. kr. er i sig selv alvorlig nok. Den bliver imidlertid ikke mindre alvorlig deraf, at den tilsyneladende kom ganske bag på regeringen. Først med den økonomiske årsoversigts efterfølgende opgørelse synes re-

geringen at have opdaget, at den var kommet til at bruge 300 mill. kr. mere, end den egentlig havde regnet med. Dette understreger for mig at se med al ønskelig klarhed, hvor nødvendigt det er, at vi finder frem til en helt anderledes effektiv budgetkontrol og kontrol med overskridelser på det offentliges udgifter, end vi har i dag. Jeg behøver ikke at uddybe de konsekvenser, en sådan usikkerhed uundgåeligt må få for overblikket over den statsfinansielle og den samfundsøkonomiske udvikling og ligeledes for vore muligheder for at føre en forstandig økonomisk politik.

Der har været år, hvor der rent faktisk er blevet disponeret over tillægsbevillinger til adskillige hundrede millioner kroner ud over den fastlagte ramme. Vi står i virkeligheden her med en af årsagerne til den selvskabte undergravning af vort lands økonomi og i øvrigt også ved en afgørende svaghed i vor budgetlægnings praktiske muligheder.

Vi har fra venstres side gang på gang fremført det velbegrundede krav, at tillægsbevillinger kun må gives inden for den af finansloven fastlagte ramme. Det bør være klart, at finanslovens rammer for de frie tillægsbevillinger respekteres.

Ved drøftelserne i finansudvalget med den højtærede finansminister har vi mødt nogen forståelse for dette synspunkt, og vi har modtaget et tilsagn fra ministeren om, at ministeren vil komme til finansudvalget med en redegørelse, hvis de fastlagte rammer ikke slår til. Men jeg mener ikke, at dette er tilstrækkeligt. Vi må stille krav om ændring af bevillingsformerne, så de angivne rammer er bindende for finansministeren og for finansudvalget. Det er klart, at helt ekstraordinære situationer kan gøre udvidelser af rammerne nødvendige, men fremgangsmåden må da være, at sagen forelægges folketinget enten gennem ændringsforslag til det løbende finanslovsforslag eller gennem en særlig lov, en slags speciel rammebevillingslov.

Jeg har i øvrigt i diskussionen om sikringen af respekten for folketingets bevillingsmyndighed bemærket, at man har været inde på den tanke at klare problemet ved at lade nogle juridiske professorer finde ud af, hvad love og praksis egentlig går ud på. Uden at jeg skal komme ind

[Damsgaard.]

på enkeltheder i denne forbindelse, kan der måske være grund til at minde om, at det jo står til folketinget at ændre disse love og denne praksis, hvis de ikke tilfredsstiller kravene om respekt for folketingets bevillingsmyndighed. Vi kommer ikke uden om, at det er og må være folketingets selvfølgeligelige pligt og ansvar at sikre, at den bevillingsmyndighed, som i et folkestyret land alene kan tilkomme folketinget, også respekteres i praksis. Man skal kende meget lidt til Danmarks politiske historie for ikke at vide, at vi her står over for et spørgsmål med dybe rødder i vort folkestyres udvikling.

I betænkningen over tillægsbevillingslovsforslaget har venstre og de konservative udtrykt beklagelse over, at regeringen ikke har formået at overholde den aftalte udgiftsramme på 8,540 mill. kr. for finansåret 1962-63, og at det tilsvarende kasseoverskud på 500 mill. kr. derfor ikke er blevet opnået. Også i denne henseende er vi blevet mødt med en henvisning til, at en væsentlig del af budgetoverskridelsen er sket på lovbundne poster. Må jeg i denne forbindelse ganske enkelt sige, at folketinget ikke kan fralægge sig nogen del af sit ansvar for den økonomiske udvikling i vort land med en henvisning til, at denne eller hin post er lovbinden. Der kan være berettigede hensyn, som gør, at disse love ikke fra dag til dag kan ændres, men det er folketinget, der har givet disse love, og det er folketinget, der afgør, om de skal løbe videre eller ændres. Yder de ikke folketinget mulighed for at leve op til sit ansvar på den økonomiske politik's område, må vi vel overveje, om de ikke fremover bør ændres.

Af ændringsforslagene skal jeg kun gøre særlige bemærkninger om et fåtal.

Venstre vil naturligvis stemme for langt de fleste, men jeg vil anbefale at stemme imod nr. 436 til § 27, der angår de omtalte 94.020 kr., staten skal af med uden at have fået noget for beløbet, i forbindelse med projektering ved Danmarks lærerhøjskole. Ved aktstykke af juli 1960 gav finansudvalget tilslutning til en bevilling på 240.000 kr. til projektering af en tilbygning til Danmarks lærerhøjskole til en samlet udgift, der var anslået til 4,5 mill. kr. En kongelig

bygningsinspektør gik i gang med projekteringen, men efter at denne var kommet ret langt med dette arbejde, opdagede man, at fredningsmyndighederne ville forhindre, at der blev bygget netop på det areal, hvortil bygningen var projekteret. Burde man dog ikke, burde den højtærede undervisningsminister dog ikke have vidst det, før man gik i gang med projekteringen? Jeg troede netop, det var en af de ting, man undersøgte, før man gik i gang med at planlægge et byggeri, men det har man ikke gjort her, og derfor er de 94.020 kr., som det udførte arbejde koster, nærmest spildt. Selv om undervisningsministeren eventuelt får bevillingen, bør ministeren, synes jeg, her fra talerstolen erklære sig enig i ikke at ville udbetale dette beløb, før det ligger helt klart fastslået, at det skal udbetales.

Venstres medlemmer af finansudvalget har dels selv og dels sammen med det konservative folkepartis medlemmer stillet nogle ændringsforslag, som jeg anbefaler at stemme for.

Ændringsforslagene nr. 180 og 181 til § 17 samt ændringsforslag nr. 323 til § 25 angår Danmarks erhvervsfond. Venstre er imod bevillingerne, fordi ministeren vil holde driftsudgifterne til administration uden for selve erhvervsfonden og tage dem af statsmidlerne. Det mener jeg er forkert. I samme forbindelse ønsker ministeren at forbeholde sig, hvis renteindtægten af fondens kapital ikke er tilstrækkelig til at dække tilskuddene, at trække på fondens grundkapital. Det er i høj grad betænkeligt, for underskud kan selvfølgelig let opstå. Hvis man går så langt til yderligheder, som da man bevilgede underskudsdekning for den kgl. ballets opvisningsrejse i Amerika, kan man nok få underskud.

Ændringsforslag nr. 426 til § 27 angår bortfaldet af en foreslået bevilling på 373.310 kr. til detailprojektering af en udvidelse af Danmarks farmaceutiske højskole. Som jeg sagde ved finanslovsforslagets tredje behandling, mener venstre, at en eventuel yderligere udbygning af højskolen skal ske ud i provinsen. Det særlige udflytningsudvalg udtalte sig nærmest på samme måde, men havde ikke helt tilendebragt sine overvejelser.

Ændringsforslag nr. 507 til § 30 angår

[Damsgaard.]

Tystrup-Bavelse sagen, og venstre foreslår her, at bevillingen på ca. 2,2 mill. kr. bortfalder, fordi vi ikke finder, at det er formålstjenligt at erhverve de omtalte gårde, „Skinnehavegård“ og „Hørhavegård“, til den efter min mening helt urimelig høje pris. Da vi behandlede sagen, foreslog jeg, at området ved Tystrup-Bavelse blev sikret for offentligheden ved anvendelse af fredningslovens bestemmelser. En sådan fremgangsmåde ville også åbne mulighed for at få prøvet de efterhånden helt urimeligt store erstatninger ved domstolene. Tystrup-Bavelse er et meget skønt område, så der kan være grund til at sikre det for offentligheden, men prisen er urimelig høj og vil påvirke priserne på de omliggende arealer; det har vi allerede hørt om. Regeringen går her som på mange andre områder i spidsen med opskrining af priser.

Endelig stiller venstre ændringsforslag nr. 130 til § 14 og nr. 492, 494 og 606 til § 30 vedrørende de store beløb til ejendommen „Marienborg“ ved Frederiksdal. Ved et spørgsmål, som jeg for nogen tid siden stillede den højtærede statsminister i tingets spørgetid, har jeg og offentligheden fået en redegørelse for, hvad regeringen har tænkt eller pludselig kom i tanker om at anvende „Marienborg“ til, men det var en søgt og anstrengt forklaring, som det vil huskes. Staten har modtaget gaven, og det kan venstre ikke forhindre, men vi vil ikke stå som medansvarlige for den foretagne disposition.

De to ændringsforslag, som socialistisk folkepartis medlem af finansudvalget har stillet, vil jeg anbefale at stemme imod.

Thestrup: På mit partis vegne skal jeg anbefale at stemme for de ændringsforslag, der er stillet af ministrene, og som hele udvalget eller et flertal har tiltrådt, og for de ændringsforslag, der er stillet af venstre og det konservative folkeparti i forening, men at stemme imod de øvrige ændringsforslag. Jeg skal gøre et par bemærkninger om enkelte ændringsforslag.

Ændringsforslag nr. 436 til § 27 drejer sig om at bevilge et beløb på 94.020 kr. i projekteringsudgifter til en laboratoriefloj ved Danmarks lærerhøjskole, og de nærmere omstændigheder har jo været kommenteret

her et par gange. Jeg tillader mig at gå dem igennem igen.

Efter de udvidelser, der var sket på Danmarks lærerhøjskole på Emdrupborg, viste det sig nødvendigt at skaffe yderligere lokaler til undervisningen af lærere i de matematisk-naturvidenskabelige fag, nemlig auditorier, laboratorier, bibliotek og arbejdsværelser til professorer. Til at ordne dette byggeri nedsatte undervisningsministeriet et byggeudvalg, der anmodede en bygningsinspektør om at overtage opgaven som arkitekt for byggeriet og antog et ingeniørfirma til at projektere ingeniørarbejderne. Der udarbejdedes derefter et skitseprojekt. Byggeriet blev anslået til at ville koste 4,5 mill. kr., og totalprojekteringsomkostningerne blev anslået til 240.000 kr.; derefter søgtes finansudvalget om dette beløb, og det blev bevilget.

I efteråret 1960 viste det sig — og her vil jeg gerne bede den højtærede formand om tilladelse til at citere, hvad der er meddelt os i en skrivelse —

„... at fredningsmæssige grunde var til hinder for en gennemførelse af den placering af tilbygningen, som lå til grund for det oprindeligt vedtagne projekt. Hertil kom, at det havde vist sig påkrævet at beregne mere plads til visse afsnit af laboratoriebygningen end hidtil antaget.“

I byggeudvalget fandt man så frem til et andet forslag. Bygningen foresloges placeret et andet sted og gjort større, hvorefter arkitekten kom med et overslag på ca. 8,75 mill. kr. Der ansøgte derefter om projekteringsbevilling på 530.000 kr. minus de tidligere bevilgede 240.000 kr. Af de 240.000 kr. var der dengang brugt 16.000 kr.; det vil sige, at der søgte om bevilling på 514.000 kr., hvoraf de 224.000 kr. som genbevilling.

Imidlertid fratræder den pågældende arkitekt som bygningsinspektør, og man overdrager derefter arbejdet til hans efterfølger, og så er det, at man søger om 64.350 kr. som honorar til den tidligere arkitekt, hvoraf var a conto udbetalt 24.000 kr. eller til rest 40.350 kr. Samtidig søger man så bevilling til den nye projektering med fuldt honorar til den nye arkitekt. Forholdet er altså det, så vidt jeg kan se, at staten kommer til at betale i hvert fald arkitekt honorar to gange for samme bygning. Ingeniørhonoraret be-

[Thestrup.]

løber sig til 50.964 kr., for lystryk m. m. 2.706 kr., og hermed kommer vi altså op på beløbet 94.020 kr.

Så vidt jeg forstår efter de oplysninger, den højtærede undervisningsminister har givet os, kan det meste af det arbejde, der er udført af ingeniørfirmaet, anvendes ved det nye sted. Det er altså arkitekthonorarer, det først og fremmest drejer sig om. Jeg må erkende, at man såvel fra boligministeriets som fra finansministeriets side har strittet imod at gå med til denne dobbelte honorarudbetaling, men til slut har man alligevel bøjet sig for det, og finansudvalget fik ansgningen.

I finansudvalget anmodede vi om, at kammeradvokaten måtte gennemgå sagen og fremkomme med en udtalelse om den; men kammeradvokaten kom til det resultat, at det ikke var muligt at fastslå ansvar, hverken for arkitekt eller ministerium eller måske rettere sagt byggeudvalg, og at staten, hvis den fører en sag om honoraret, vil tabe denne sag.

Heroverfor vil jeg gerne sige følgende: vi har i den senere tid stået over for tilfælde, hvor byggeri eller projektering har medført uforståeligt store udgifter for staten. Jeg nævner kunstmuseet, Sønderjyllandshallen og den danske ambassade i Washington. Alle disse steder har vi efter foretagen undersøgelse fået det svar, at der vel er sket fejl på en eller anden måde, men det er ikke muligt at oplyse, hvor fejlen ligger, og derfor vil man ikke kunne foretage yderligere.

Jeg kan sige, at mit parti er blevet betænkelig ved, at der på statens byggeri kommer store overskridelser helt ud over de sædvanlige store overskridelser på grund af stigende arbejds løn og stigende materialepriser, og at man ikke kan oplyse, hvor ansvaret for disse overskridelser ligger.

I dette tilfælde projekterer man med henblik på et areal, som det viser sig man ikke kan bygge på. Jeg kan ikke se rettere, end at det må være en pligt både for byggeudvalget og for den pågældende arkitekt, inden han går i gang med projekteringen, at undersøge, om der virkelig agtes placeret på. Men hvis der overhovedet ikke kan fastslås et ansvar i en sådan sag, så synes

jeg næsten, den bliver endnu mere betænkelig. I vort samfund med den store offentlige virksomhed, ikke mindst på byggeriets område, er det farligt, hvis ikke forholdene er lagt således til rette, at ansvar for fejl kan placeres. Under disse forhold kan vi ikke gå med til den omhandlede udgift, men vi vil stemme imod den.

Hvad ændringsforslagene under nr. 180, 426 og 130 angår, kan jeg henvise til det, jeg sagde ved behandlingen af finanslovsforslaget.

Sagen under ændringsforslag nr. 507 om købet af „Hørhøvegård“ og „Skinnehøvegård“ er jo godt kendt af offentligheden. De ærede medlemmer hr. Damsgaard og hr. Kaj Andresen har omtalt den, og jeg skal ikke gå ind på enkeltheder. Den har været genstand for indgående drøftelser i pressen. Mit partis standpunkt var under forhandlingerne det, at den betalte pris var urimelig høj, at man ikke burde have købt området, men fredet det og set, om virkelig overfredningsnævnet og eventuelt domstolene ville have givet så stor en erstatning som det, der var tale om som købesum. Jeg tvivler på det. Og havde de gjort det, ja, så havde man dog haft et bevis for — det mangler i øjeblikket — at den nugældende naturfredningslovs erstatningsregel går for vidt, og jeg kan sige, at så ville vi fra mit partis side straks have været med til at ændre den. Vi kan ikke gå med til at betale det beløb på de 2,2 mill. kr. for de få tønder land, det i virkeligheden drejer sig om.

Spørgsmålet om overskridelse af udgiftsrammen, der blev lagt ved forliget i foråret 1962, vil mit partis politiske ordfører, det ærede medlem hr. Poul Møller, komme ind på under den almindelige debat, der finder sted ved tredje behandling af tillægsbevillingslovsforslaget.

Grethe Philip: Ligesom der stort set var enighed om enkelthederne i den nylig vedtagne finanslov, således har der også under behandlingen af tillægsbevillingslovsforslaget og de dertil af finansministeren og øvrige ministre stillede ændringsforslag i det store og hele været enighed i finansudvalget, og langt den overvejende del af ændringsforslagene har kunnet tiltrædes af hele udvalget. Jeg skal blot gøre nogle få be-

[Grethe Philip.]

mærkninger vedrørende et par af de ændringsforslag, der ikke har været enighed om.

Hvad angår undervisningsministerens ansøgning om bevilling til projektering af en laboratoriefloj ved Danmarks lærerhøjskole, nærer jeg efter de oplysninger, der bl. a. under finansudvalgets samråd med ministeren er kommet frem, ikke betænkelighed ved at tiltræde ændringsforslaget. Der må nødvendigvis ved enhver projektering foreligge en vis risiko for, at nye momenter kan spille ind, der kræver ændring i projekteringen og dermed gør en del af det allerede udførte projekteringsarbejde uanvendeligt. Vi står her over for et eksempel på en række af de nye problemer og vanskeligheder, der kan opstå under projekteringen. I dette tilfælde har helt nye projekter måttet udarbejdes. Jeg forstår, at man regner med, at der i et vist omfang kan drages nytte af det arbejde, der er udført ved den oprindelige projektering. Så meget desto bedre, men vi må vist erkende, at en del af arbejdet har været omsonst. Det kan vi alle beklage, men heri ligger jo ikke, at der er begået fejl, endsi- gte at der af arkitekten er begået så grave- rende fejl, at hans ret til honorar kan drages i tvivl. Spørgsmålet har, som det allerede har været nævnt, været forelagt kammeradvokaten, der i en ganske klar udtalelse af 9. d. m. har udtalt, at de stillede honorarkrav for projekteringen ved en eventuel indbringelse for domstolene vil blive taget til følge. På dette grundlag kan jeg som sagt uden betænkelighed til- træde ændringsforslaget.

Om ombygningen af „Marienborg“ er der allerede sagt og skrevet meget. Vi må vist alle indrømme, at det har været en ganske dyr gave for staten, der måske vil medføre, at finansudvalget fremover vil se med endnu mere kritiske øjne end før på eventuelt kommende gavetillbud. Men når det er sagt, vil jeg gerne tilføje, at staten efter min mening her har erhvervet en lille perle af dansk arkitektur, der i fremtiden vil kunne danne en meget smuk ramme om sammenkomster med udenlandske gæ- ster. Jeg havde ved en for nylig af social- ministeriet arrangeret sammenkomst for den sovjetrussiske socialminister, Lykova,

lejlighed til at konstatere, hvor velegnet ejendommen var til at give et indtryk af fin, gammel dansk kultur, beliggende i et meget smukt landskab, og jeg havde også lejlighed til at konstatere, hvor smukt og nænsomt istandsættelsen af bygningen var foretaget. Jeg kan kun anbefale, at denne ejendom vil blive flittigt brugt frem- over.

Det er blevet kritiseret, at udgiften på tillægsbevillingslovforslaget er for stor i forhold til det skøn, der blev anlagt ved forliget. Ingen, i hvert fald ingen i finans- udvalget, kan være i tvivl om, at der er blevet holdt stærkt igen på nye bevillinger. Jeg skal ikke her komme nærmere ind på årsagerne til de væsentligste af udgifts- stigningerne, herunder den meget kraftige udgiftsstigning på de forskellige tilskuds- finansierede områder, det store tab ved salg af overskudsbeholdninger af korn og omfanget af tilskuddene til nedsættelse af landbrugets amtskommunale grundskyld. Jeg går ud fra, at den højtærede finansmi- nister vil komme nærmere ind på disse spørgsmål.

Overskridelserne er imidlertid et spørgs- mål af stor principiel betydning. Derfor ser jeg med stor interesse på de forsøg, som, så vidt jeg forstår på en udtalelse fra den højtærede finansminister, nu er ved at blive iværksat for at modernisere og forbedre hele den statslige budgetlæg- ning og budgetkontrol, således at man fra finansministeriets side bedre og hurtigere kan følge udviklingen i statens finanser.

Når man af årsoversigten ser, hvilken stor og stigende betydning de forskellige refusionsordninger har for udviklingen i statsudgifterne, må det også være rigtigt, som det nu sker, at hele det store spørgs- mål om udformningen af statstilskudsreg- lerne tages op til samlet undersøgelse og bedømmelse.

Med disse bemærkninger skal jeg anbe- fale at stemme for alle de af finansudvalget eller et flertal tiltrådte ændringsforslag og at stemme imod de af forskellige mindret- tal stillede ændringsforslag.

Skræppenborg-Nielsen: Ud over at vi har bemærket os for det første, at det ved det såkaldte omsforlig fastlagte loft over statens udgifter på 8.540 mill. kr.

[Skræppenborg-Nielsen.]

som af os gentagne gange forudsagt naturligvis ikke har kunnet holde, men er overskredet med ca. 350 mill. kr., og ud over for det andet beklageligvis at måtte konstatere, at udgifterne til militærvæsenet her i landet fortsat er stigende, har jeg ingen bemærkninger at gøre vedrørende det forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 1962-63, som vi behandler nu, ingen bemærkninger også af den grund, at det af betænkningen med al ønskelig tydelighed fremgår, hvad vi vil, og hvad vi stiller ændringsforslag om helt i overensstemmelse med den politik, der er vor. Hertil kommer, at forslaget til lov om tillægsbevilling jo i realiteten er et tillæg til forrige års finanslov, hvorfor jeg helt kan henvise til, hvad jeg dengang gav udtryk for denne finanslov vedrørende.

Der er i dag af de foregående ærede ordførere talt om overskridelser. Jeg vil gerne føje mit til; jeg er enig med de ærede ordførere i, at vi skal passe på overskridelser.

Og så til sidst — men det nytter vel næppe — vil jeg anbefale at stemme for de af os stillede ændringsforslag og imod — og det er der; så vidt jeg kan skønne, større chance for der vil blive taget hensyn til — de af venstre og det konservative folkeparti stillede ændringsforslag.

Iver Poulsen: Sådant som forretningsordenen og magtfordelingen er her i folketinget, er de uafhængige ikke repræsenteret i finansudvalget, og derfor har vi ikke haft lejlighed til at følge behandlingen og belænsningen i enkeltheder af de 607 ændringsforslag til det tillægsbevillingslovsforslag, som vi i dag skal tage stilling til, og derfor må det ligge i hele sagens natur, at vor stillingtagen til disse mange ændringsforslag må blive af en noget summarisk karakter.

Vi har gennemgået betænkningen så grundigt, som den meget knappe tid har tilladt, og ikke mindst som følge af det hensynsløse tempo, regeringen har sat på lovgivningsarbejdet i de sidste måneder, har tiden virkelig været knap. Vi er kommet til det resultat, at vi vil stemme for de ændringsforslag, som hele udvalget har været enig om, men jeg vil gerne understrege, at hvis vi havde været repræsenteret i finansudvalget og således haft mulighed for at følge

arbejdet dér i enkeltheder, er det muligt og rimeligvis sandsynligt, at vi i nogle tilfælde ville have taget et noget andet standpunkt og selv stillet ændringsforslag.

De ændringsforslag, der er tiltrådt af udvalget med undtagelse af socialistisk folkepartis udvalgsmedlem, og som vedrører forsvaret, kan vi tiltræde. Derimod må vi stemme imod det af socialistisk folkepartis udvalgsmedlem stillede ændringsforslag nr. 191 til § 17. Det af samme ærede medlem, hr. Skræppenborg-Nielsen, stillede ændringsforslag nr. 205 til § 19 om bortfald af den foreslåede bevilling på godt 25.000 kr. til montering af spisestuen i embedsboligen for biskoppen over Københavns stift har vi af de tidligere nævnte grunde ikke haft mulighed for at følge med i og studere i enkeltheder, men rent umiddelbart forekommer et beløb på 25.000 kr. til montering af en spisestue os at overskride det rimeliges grænser, og derfor vil vi undlade at stemme om dette ændringsforslag.

Ændringsforslag nr. 436 til § 27, som jo vedrører lærerhøjskolen, kan vi ikke støtte, og her kan jeg helt henvise til, hvad de ærede medlemmer hr. Damsgaard og hr. Thestrup har sagt om den ting. Vi kan helt tilslutte os disse udtalelser. Derimod vil vi stemme for de af venstres og det konservative folkepartis udvalgsmedlemmer stillede ændringsforslag nr. 180 og nr. 181 til § 17, nr. 323 til § 25, nr. 426 til § 27 og nr. 507 til § 30.

Vedrørende ændringsforslag nr. 426 om detailprojektering af en udvidelse af farmaceutisk læreanstalt har vi tidligere givet udtryk for den opfattelse, at anstalten ikke bør udbygges på stedet, men udflyttes, hvorfor vi som nævnt må støtte ændringsforslag nr. 426.

Hvad angår ændringsforslag nr. 507 til § 30 angående køb af de to gårde „Skinnehavegård“ og „Hørhavegård“, finder vi dette ændringsforslag særdeles fornuftigt. Vi har absolut intet imod en fornuftig fredning, som også det ærede medlem hr. Thestrup har talt om i dag, heller ikke noget imod tilvejebringelse af rekreative områder i et rimeligt omfang, men vi skal nu også passe på, at vi ikke kommer til at lide af storhedsvanvid på nationalparkområdet. Den henvisning til forholdene i industrilandet England, som den højtærede minister for kul-

[Iver Poulsen.]

turelle anliggender foretager i aktstykke nr. 872, finder vi meget dårlig, og vi opfordrer stærkt til besindelse, for Danmark er jo da endnu ikke et 100 pct.s industriland.

Endelig vil vi stemme for det af venstres udvalgsmedlemmer stillede ændringsforslag nr. 130 til § 14, ligeledes for nr. 492, 494 og 602 til § 30, som alle vedrører modtagelsen som gave og ombygning af „Marienborg“ ved Frederiksdal. Vi finder, det er for dyrt at modtage den slags gaver, og det må forekomme menigsløst at ofre så mange penge på istandsættelse af en stor bolig, som ingen ønsker at bebo, samtidig med at titusinder af borgere her i landet næsten ikke kan få tag over hovedet og slet ikke til en overkommelig pris.

I øvrigt finder vi de omtalte, af de to borgerlige partier stillede ændringsforslag vel begrundede af ønsket om, at staten skal vise sparsommelighed, for selv om vi hverken har lod eller del i det økonomiske forlig i maj 1962, må vi opfatte sagen således, at til gengæld for de økonomiske byrder, som dette forlig pålagde befolkningen og erhvervslivet, modtog befolkningen et løfte om, at det offentliges udgiftsramme skulle holdes inden for de 8,5 milliarder kr., og at der skulle sikres et kasseoverskud på 500 mill. kr. Men det gik som bekendt helt anderledes: udgiftsrammen blev langt, langt overskredet, hvilket viser, at regeringen hverken havde det overblik over eller det greb om den offentlige økonomi, som den kræver at den private skatteyder skal have over sin økonomi. Derfor vil jeg til slut opfordre regeringen til at besinde sig på nødvendige og rimelige offentlige besparelser.

Finansministeren (Poul Hansen): Jeg vil takke finansudvalget for arbejdet med tillægsbevillingslovforslaget, takke for tilslutningen til det og for tilslutningen til ændringsforslagene.

Med hensyn til de ændringsforslag, som der er meningsforskelligheder om, kan jeg henholde mig til de af de ærede medlemmer hr. Kaj Andresen og fru Grethe Philip fremsatte bemærkninger og kan i øvrigt føje til, at ministeren for kulturelle anliggender vil gøre bemærkninger om ændringsforslag nr. 507 og undervisningsministeren bl. a. om ændringsforslag nr. 436.

Jeg skal for mit eget vedkommende kun gøre nogle få bemærkninger om det, der er sagt i anledning af overskridelsen af det såkaldte udgiftsloft. Jeg understreger, at det kun bliver nogle få bemærkninger, for jeg forstod på bl. a. det ærede medlem hr. Thestrup, at sagen vil komme til drøftelse også ved lovforslagets tredje behandling, og det vil være rimeligt, at jeg afventer, hvad der ved den lejlighed vil blive sagt, og forbeholder mig at sige det meste af, hvad jeg har at sige om disse anliggender, til den tid.

Jeg må for det første gøre opmærksom på, at der endnu ikke foreligger endelige tal; de kommer jo først til at foreligge, når statsregnskabet til efteråret vil foreligge for det høje ting. Men vi har i den økonomiske oversigt opstillet et skøn, og det vil vel i det store og hele komme til at passe. Jeg forstår meget vel, at man både kan kritisere den skete overskridelse af udgiftsloftet og også kan føle sig skuffet; jeg føler mig for mit vedkommende skuffet over, hvad der her er sket. Men man kan i hvert fald ikke med rette hævde — jeg påstår heller ikke, at det er hævdet her — at årsagen til overskridelsen er, at regeringen blot har ladet stå til, for hvis man har den opfattelse, så må jeg holde for, at man tager fejl. Der er i løbet af hele finansåret — og det er i øvrigt en linje, som fortsat følges — holdt meget stærkt igen over for nye udgifter. Det vil også være finansudvalget bekendt fra de drøftelser, som dér har fundet sted. Jeg synes også, det er rimeligt at henvise til, at selv om kasseoverskuddet ikke har nået den forudsatte størrelse af 500 mill. kr., er der dog sket en væsentlig ændring fra et tidligere underskud til overskuddet på de 320 mill. kr. Det, man kan sige har svigtet i denne sag, er evnen til eller mulighederne for at skønne over de udgifter, der ville komme, herunder ganske specielt udgifterne på de lovbundne områder. Dette har det ærede medlem hr. Kaj Andresen jo meget udførligt været inde på ved gennemgangen af det dokument om overskridelserne, som er tilstillet finansudvalget og også er offentligheden bekendt.

Det er klart, at vi alle må beklage, at de muligheder, vi havde i det økonomiske sekretariat og i centraladministrationen i det hele taget for at forudsige de udgifter, der her er tale om, ikke var bedre. Det er

[Finansministeren.]

lige så klart, at der måtte tages et arbejde op for at nå til en bedre budgetkontrol, en bedre budgetlægning, og dette arbejde er taget op. Jeg vil ikke ved denne lejlighed gå nærmere ind i en skildring af, hvad det drejer sig om; jeg synes, det kan vente til tredje behandling af dette lovforslag, også måske fordi det ved den lejlighed vil være muligt for mig at sige lidt mere, end det vil være muligt i dag, og der kan vel så også ved den lejlighed være anledning til at drøfte de øvrige spørgsmål, som navnlig det ærede medlem hr. Damsgaard var inde på, om rammerne for tillægsbevillinger, bevillingspraksis o. s. v.

Det vil vel nok være rimeligt at vende tilbage dertil, når vi hører, hvad der eventuelt fra anden side ved tredje behandling måtte blive sagt herom, og jeg skal derfor for mit vedkommende indskrænke mig til de bemærkninger, jeg her har gjort, og anbefale såvel selve lovforslaget som de ændringsforslag, der er flertal for, til vedtagelse.

Ministeren for kulturelle anliggender (Bomholt): For mit ministeriums område er der jo kun tale om delt opfattelse vedrørende ændringsforslag nr. 507 til § 30, fredningen af Tystrup-Bavelse landskabet. Der var fra alle sider i finansudvalget enighed om, at dette landskab skulle fredes. Det er et overordentlig smukt terræn og faktisk det eneste virkelig smukke større sammenhængende rekreatiomsområde i det sydvestlige Sjælland, men således som naturfredningsloven er, kunne man ikke undgå erstatning til udstykningspris i et sådant tilfælde. En fredning ville praktisk talt efter den saglige bedømmelse, der forelå, koste lige så meget som køb, og i så fald var køb det hensigtsmæssige, også under hensyntagen til den udnyttelse terrænet kunne få: offentlig adgang til søområdet. Der er fra alle sider enighed om, at erstatningerne var urimeligt store, men hvis ikke vi havde ydet disse erstatninger,

ville landskabet dermed være gået tabt for os og eftertiden.

Det synes mig urimeligt, når det ærede medlem hr. Damsgaard ville påstå, at regeringen går i spidsen med opskruningen af priserne. Vi stod i en nødvendighedssituation, hvor vi syntes, at vi var forpligtet til at handle med hensyntagen til de store værdier, der her var tale om for befolkningen nu og fremover. Vi kan tværtimod sige, at det just er fredninger af den art, der har gjort den nye naturfredningslov tvingende nødvendig.

Undervisningsministeren (Helweg Petersen): Jeg vil gerne om sagen vedrørende Danmarks lærerhøjskole, som de ærede medlemmer hr. Damsgaard, hr. Thestrup og hr. Iver Poulsen har været inde på, sige, at der, når vi vurderer hele dette projekt, er 3 faktorer, der spiller ind. Den første faktor er, at denne sag har strakt sig over en meget lang periode; i virkeligheden går den jo helt tilbage til 1957. Det er klart, at der i løbet af de 5-6 år, der er gået, må være sket en stærk udvikling i adskillige af de forudsætninger, der gælder for hele dette felt. Vi har fået den nye skolelov, nye læseplaner, nye forslag om, hvordan undervisningen skal gribes an metodisk, og ikke mindst gælder det jo de fag, der her er tale om, og som skal tilgodeses ved denne nybygning: matematik, fysik og kemi.

Den anden faktor — og det er den, som de ærede medlemmer har været inde på — er den blokering, fredningshensynene rejser vedrørende byggeplanerne, forhold, bygningsinspektør Havning ikke kunne være kendt med på det tidspunkt, da arbejdet påbegyndtes. Jeg vil gerne her understrege, at der ikke, dengang man begyndte at planlægge byggeriet, var noget, som tydede på, at man ville anvende fredningsbestemmelser for det pågældende område. Også her er der jo sket en vældig udvikling med hensyn til fredninger, forudsætningerne er skiftet. I

[Undervisningsministeren.]

begyndelsen af 1961 blev man klar over, at Københavns kommune sammen med fredningsmyndighederne ville kræve området friholdt. Hvad angår bygningsinspektørens forhold i øvrigt, vil jeg gerne henvise til, at kammeradvokaten i en skrivelse har meddelt, at der efter hans opfattelse ikke kan være tvivl om, at bygningsinspektør Havnings vil blive tilkendt honorar.

Den tredje faktor, jeg gerne vil nævne, er bygningsinspektør Havnings afgang på grund af alder, et forhold, der, når vi ser hen til den stadige udsættelse, der har fundet sted, nødvendigvis må tages i betragtning. Man mente ikke, at det ville være rimeligt — og det mente bygningsinspektør Havnings ikke selv — at han skulle påtage sig et byggeri, der ville gå langt frem i tiden.

Jeg vil gerne til det, det ærede medlem hr. Damsgaard sagde om de udførte arbejder og de penge, der var spildt, sige, at disse arbejder omfatter en indgående gennemgang og analyse af de bygningsmæssige problemer, og man har lov at sige, at de på den måde betyder en gevinst i forbindelse med den videre programmering. Jeg vil gerne her nævne, at boligministeriet for ingeniørhonorarets vedkommende har udtalt, at man må forbeholde sig senere at tage stilling til, i hvilket omfang arbejdet med det projekt, der har måttet opgives, kommer det samlede arbejde til gode, således at en afkortning af det endelige ingeniørhonorar eventuelt kan være berettiget. Jeg tør ikke sige noget om, hvorvidt det til sin tid vil være muligt, at de komponenter, der foreligger fra bygningsinspektør Havnings, vil kunne berettige til en reduktion i teknikerhonoraret.

Jeg er ganske enig med det ærede medlem hr. Thestrup i, at der må udfoldes meget stærke bestræbelser for, at man kan holde ethvert byggeri inde i så faste rammer som overhovedet muligt.

Damsgaard: Den højtærede finansminister omtalte regeringens evner og muligheder for at skønne over overskridelsen. Jeg skal naturligvis ikke dømme om regeringens evner eller muligheder. Jeg går umiddelbart ud fra, at viljen har man haft, men resultatet har været dårligt, og det er

det, man dømmer på trods alt og dømmer sig selv for.

Den højtærede finansminister henskyder nu tidspunktet, hvor ministeren vil delagtiggøre folketinget i de planer, man har om en anden og bedre budgetlægning og øget kontrol, til tredje behandling af tillægsbevillingslovforslaget. Det er muligt, det er praktisk, det ved jeg ikke; men så er det andre ordførere. Jeg må så bede ministeren bekræfte, at han vil give disse oplysninger ved tredje behandling, så der ikke opstår en mulighed for slet ikke at komme frem med det. Jeg går ud fra, at der også er mulighed for at afæske ministeren disse oplysninger, som jeg forstår ministeren ligger inde med, men vil have verificeret — så går tiden — så at man får disse oplysninger frem ved tredje behandling af tillægsbevillingslovforslaget.

Den højtærede undervisningsminister siger, at man vidste jo ikke, at disse fredningsmyndigheder ville blande sig i planerne, dengang man gik i gang med projekteringen, og derfor gik man i gang og var ret langt fremme i projekteringen, forstår jeg, inden fredningsmyndighederne greb ind. Er det så rimeligt, at disse fredningsmyndigheder på et så sent tidspunkt kan forhindre dette byggeri? Er der så ikke mulighed for at dispensere fra disse fredningsplaner, så disse mange penge ikke skal være spildt? For ministeren vil vel indrømme, at i hovedsagen er de 94.020 kr. smidt ud ad vinduet til disse undersøgelser, analyser, og hvad det var, det blev kaldt, som man har foretaget. Det, der eventuelt kan bruges deraf, er vist meget lidt — er ministeren ikke enig i det? Vi kan lige så godt se kendsgerningerne i øjnene.

Må jeg forny det spørgsmål: vil den højtærede undervisningsminister vente med at udbetale disse beløb til teknikere, indtil man virkelig får fastslået, om der er grundlag for at udbetale pengene?

Thestrup: Jeg vil gerne slutte mig til det, det ærede medlem hr. Damsgaard sagde. Jeg er naturligvis ikke her i stand til at sige, hvor ansvaret skal placeres. Jeg kan ikke se rettere, end at der må være begået en fejl og følgelig foreligge et ansvar et eller andet sted, når man begynder at

[Thestrup.]

projektere et sted, hvor det viser sig at man ikke kan bygge. Hvis forholdet havde været det, at kommunen havde grebet ind, efter at man var gået i gang med projekteringen, kan jeg ligesom det ærede medlem hr. Damsgaard ikke tro andet, end at det måtte have været muligt ved forhandling med kommunen at få sagen ordnet. Jeg havde nær sagt, jeg ville næsten tro, at der ellers måtte være kommet til at foreligge et erstatningskrav over for Københavns kommune.

Må jeg sige til den højtærede minister for kulturelle anliggender, at det, der skiller os i spørgsmålet vedrørende Tystrup-Bavelse fredningen, jo er, at den højtærede minister vil ordne sagen ved et køb, medens vi hele tiden har foreslået, at den skulle ordnes ved fredning. Jeg er ikke enig med den højtærede minister i, at det ville have kostet det store beløb, hvis sagen var blevet ordnet ved fredning. Vi har ikke endnu haft et eneste tilfælde, hvor den nugældende naturfredningslovs erstatningsregler har været anvendt, og det er i virkeligheden ikke muligt at sige, hvad man ville have givet i det tilfælde, der her er tale om.

Finansministeren (Poul Hansen): Jeg skal da gerne over for det ærede medlem hr. Damsgaard bekræfte, at de oplysninger, som jeg ikke har givet i dag, og som det ærede medlem bad om, vil blive givet ved tredje behandling.

Når jeg mener mig berettiget til at udsætte sagen, er det ud fra det synspunkt, at det er en hensyntagen til det høje ting. Det er vel urimeligt at stå og sige de samme ting både i dag, når det ærede medlem har ordet, og så om nogle dage, når det ærede medlem hr. Poul Møller har spurgt. Jeg synes ... (*Damsgaard:* Vi ved ikke, hvad han vil spørge om!). Jeg forstod på det ærede medlem hr. Thestrup, at det var delvis de samme ting, og så er det vel praktisk at tage det i sammenhæng. Jeg skal vende tilbage, jeg håber ikke frygtelig.

Undervisningsministeren (Helveg Petersen): Jeg vil gerne sige til de ærede medlemmer hr. Damsgaard og hr. Thestrup, at jeg ikke her, så lidt som jeg har kunnet det i finansudvalget, kan angive med nogen

grad af præcision, hvad der måtte være indvundet med hensyn til det fortsatte byggeri af det beløb, der her er tale om, men jeg føler mig ganske overbevist om, at pengene ikke, som det ærede medlem hr. Damsgaard udtrykte det, er smidt ud ad vinduet. Jeg tror, man i høj grad kan sige, at de meget grundige undersøgelser, der er foretaget, vil komme den fortsatte programmering til gode. Det er min opfattelse. Jeg kan ikke nærmere dokumentere det, men det kan være, man kan vende tilbage til denne sag, når først vi er kommet lidt længere hen i hele arbejdet.

Det ærede medlem hr. Damsgaard spørger, om jeg vil lade sagen yderligere undersøge, inden der udbetales honorar. Hvis jeg må forstå det således, at det ærede medlem ønsker, at der skal tages en retssag på denne sag, så kan jeg ikke følge det ærede medlem, men jeg agter at henholde mig til det råd, som kammeradvokaten giver.

Hermed sluttede forhandlingen.

§ 1 og ændringsforslagene nr. 1-17
vedtoges uden afstemning.

§ 2 i den ændrede affattelse
vedtoges enstemmigt med 78 stemmer; 59 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 18, § 3, således ændret, § 7, ændringsforslagene nr. 19-23, § 8 A, således ændret, ændringsforslag nr. 24, § 8 B, således ændret, ændringsforslagene nr. 25-52, § 9, således ændret, og ændringsforslagene nr. 53 og 54
vedtoges uden afstemning.

§ 10 i den ændrede affattelse
vedtoges enstemmigt med 125 stemmer; 10 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 55-94, § 11, således ændret, § 12 og ændringsforslagene nr. 95 og 96
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 97
vedtoges med 132 stemmer mod 10.

Ændringsforslagene nr. 98 og 99 betragtedes som

vedtaget med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 97.

Ændringsforslag nr. 100

vedtoges enstemmigt med 132 stemmer; 10 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 101 og 102 betragtedes som

vedtaget med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 100.

Ændringsforslagene nr. 103-125

vedtoges uden afstemning.

§ 13 i den ændrede affattelse

vedtoges enstemmigt med 132 stemmer; 10 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 126-129

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 130

forkastedes med 109 stemmer mod 36; 6 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 492, 494 og 602 betragtedes som

forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 130.

Ændringsforslag nr. 131

vedtoges uden afstemning.

§ 14 i den ændrede affattelse

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslagene nr. 132-146, § 15, således ændret, ændringsforslagene nr. 147-169, § 16, således ændret, og ændringsforslagene nr. 170-179

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 180

forkastedes med 89 stemmer mod 57; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 181 og 323 betragtedes som

forkastet med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 180.

Ændringsforslagene nr. 182-190

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 191

forkastedes med 136 stemmer mod 10.

Ændringsforslag nr. 192, § 17 i den ændrede affattelse, ændringsforslagene nr. 193-200, § 18, således ændret, og ændringsforslagene nr. 201-204

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 205

forkastedes med 130 stemmer mod 10; 6 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 206, § 19 i den ændrede affattelse, ændringsforslagene nr. 207-258, § 20, således ændret, ændringsforslagene nr. 259-270 og § 21, således ændret,

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 271

vedtoges med 137 stemmer mod 10.

Ændringsforslagene nr. 272-279, 281-284, 286-288, 290-293, 295, 300 og 301 betragtedes som

vedtaget med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 271.

Ændringsforslagene nr. 280, 285, 289, 294 og 296-299

vedtoges uden afstemning.

§ 22, hovedkontiene 10, 11-27, 30, 40, 50, 60, 81 og 82,

vedtoges med 137 stemmer mod 10.

§ 22 i den ændrede affattelse, ændringsforslagene nr. 302-313, § 23, således ændret, § 24, ændringsforslagene nr. 314-322, § 25, således ændret, ændringsforslagene nr. 324-330, § 26, således ændret og ændringsforslagene nr. 331-425

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 426

forkastedes med 88 stemmer mod 57; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 427-435

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 436

vedtoges med 89 stemmer mod 57.

Ændringsforslagene nr. 437 og 438

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 439

vedtoges med 137 stemmer mod 9.

Ændringsforslagene nr. 441, 443, 444, 446, 447, 450, 456, 462, 463, 465, 467, 468, 471, 472 og 473 betragtedes som vedtaget med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 439.

Ændringsforslagene nr. 440, 442, 445, 448, 449, 451-455, 457-461, 464, 466, 469, 470 og 474

vedtoges uden afstemning.

§ 27 i den ændrede affattelse

vedtoges enstemmigt med 137 stemmer; 9 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 475-482

vedtoges uden afstemning.

§ 28, således ændret,

vedtoges enstemmigt med 137 stemmer; 9 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

§ 29

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslagene nr. 483-491, 493 og 495-506

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 507

forkastedes med 86 stemmer mod 64; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 508-523

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 524

vedtoges enstemmigt med 138 stemmer; 9 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 606 betragtedes som vedtaget med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 524.

Ændringsforslagene nr. 525-601

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslagene nr. 603-605

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 607

vedtoges uden afstemning.

§ 30 i den ændrede affattelse vedtoges enstemmigt med 138 stemmer; 9 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i finansudvalget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Det er meddelt mig, at folketingsmand Vestergaard Poulsen ønsker at tage sit den 16. d. m. anmeldte spørgsmål til justitsministeren tilbage. Spørgsmålet er herefter bortfaldet.

Medlem af folketinget Ib Thyregod har meddelt mig, at han ønsker til socialministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvorvidt og i bekræftende fald hvornår agter regeringen at fremsætte lovforslag om afvikling af nedsættelsesreglerne for udbetaling af indtægtsbestemt folkepension?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid efter spørgetiden i morgen, onsdag den 22. maj.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 22. maj, kl. 9 med følgende dagsorden:

[Formanden.]

- 1) *Tredje behandling af:*
Forslag til arvelov.
- 2) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om hovedlandeveje.
- 3) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om ændring i lov om bestyrelsen af de offentlige veje.
- 4) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om fritagelse for beskatning af visse ydelser til kutterejere, hvis kuttere har været benyttet under den anden verdenskrig af britiske myndigheder [af Foged, Edv. Jensen m.fl.].
- 5) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om støtte til tilvejebringelse af kollegier for unge under uddannelse.
- 6) *Anden behandling af:*
Forslag til lov om ophævelse af politikasserne [af Poul Møller, Thisted Knudsen m. fl.].
- 7) *Første behandling af:*
Forslag til folketingsbeslutning om godkendelse af „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“'s regnskab for regnskabsåret 1961-62.
- 8) *Første behandling af:*
Forslag til folketingsbeslutning i henhold til grundlovens § 47 med hensyn til statsregnskabet for finansåret 1960-61.
- 9) *Spørgsmål til ministrene.*

Mødet hævet kl. 16²⁵.

109. møde.

Onsdag den 22. maj kl. 9.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om ændringer i lov om totalisatorspil har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til arvelov.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 2) findes i tidenden sp. 5483, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 1187).

Der var stillet 1 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

H. Larsen (Bjerre): Jeg skal på udvalgets vegne indstille det stillede ændringsforslag til vedtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslaget.

Ændringsforslaget
vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sattes derefter til forhandling.

H. Larsen (Bjerre): Under henvisning til den afgivne tillægsbetænkning skal jeg på hele udvalgets vegne indstille lovforslaget til vedtagelse således, som det nu foreligger.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget
vedtoges enstemmigt med 103 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.